№ 3 WILNO, 1 MARCA 1938 R. ROK IX

WILEŃSKI PRZEGLĄD PRAWNICZY

MIESIĘCZNIK

REDAKCJA i ADMINISTRACJA: Wilno, ul. Podgórna 1 m. 9.
Konto czekowe P. K. O. № 81.610.
Prenumerata roczna 10 zł., półroczna 5 zł., kwartalna 3 zł.
Cena numeru pojedynczego 1 zł.

Dr. LEON KUROWSKI

Ze studiów nad wykładnią w polskim orzecznictwie podatkowym.

I. UWAGI WSTĘPNE.

Punktem wyjścia dla studiów nad polskim orzecznictwem podatkowym stał się postulat co do konieczności empirycznej analizy zasad wykładni stosowanej w poszczególnych dziedzinach prawa. Niewątpliwą bowiem wartość posiadałoby ustalenie, jakimi zasadami faktycznie powoduje się Najwyższy Trybunał Administracyjny przy motywowaniu wyroków w dziedzinie podatkowej.

Podane dalej wyniki studiów nie wyczerpują jednakże całokształtu zagadnienia, ani się o to kuszą. Wyczerpanie bowiem zagadnienia wymagałoby bardzo dużej pracy przeorania całości materiału z tej dziedziny za dłuższy okres czasu, na co — niestety — nie pozwalają możliwości autora, który tylko dorywczo może się poświęcać studiom nad wzmiankowanym zagadnieniem. Wobec powyższego pracę niniejszą należy traktować jedynie jako próbę przedstawienia kilku spostrzeżeń co do wykładni stosowanej przez NTA w orzecznictwie podatkowym [1]).

Do tego, że praca niniejsza jest traktowana jako próba, przyczynia się jeszcze ta okoliczność, że badania nad zasadami wykładni w orzecznictwie podatkowym właściwie jeszcze nie istnieją. Poza bowiem praktycznymi komentarzami i zestawieniami orzecznictwa podatkowego, które siłą rzeczy mają zupełnie inne cele na oku, nie ma właściwie prac, któreby empirycznie ustalały zasady wykładni stosowane przez poszczególne sądy podatkowe. Z drugiej zaś strony nie jest wypracowana szczegółowo metodo-

---

1) Orzecznictwo podatkowe Sądu Najwyższego traktuję tylko ubocznie, gdyż z reguły obraca się ono na marginesie zagadnień opodatkowania, zajmując się prawie wyłącznie sprawami karno-podatkowymi.

logia badań w omawianej dziedzinie. Obie te okoliczności stwarzają duże trudności w pracy.

Ściślejszym przedmiotem badania w niniejszej pracy jest technika uzasadniania wyroków NTA, w szczególności źródła doboru argumentów, które służą jako motywy. Kolejno więc usystematyzowane są wyroki powołujące się po prostu na wyraźne brzmienie normy podatkowej, wyroki wykorzystujące motywy ustawodawcze do prawa podatkowego, wyroki sięgające po motywy do nauki skarbowości, wyroki korzystające z prawa cywilnego jako źródła pomocniczego dla prawa podatkowego, wyroki poszukujące sensu terminów w powszechnym ich rozumieniu, wreszcie wyroki odwołujące się do zasad prawidłowego postępowania jako swoistego źródła motywacji. Gdy wchodzą w grę jako źródła motywacji — prawo cywilne, motywy prawodawcze, nauka skarbowości i powszechne rozumienie, wzięte są pod uwagę te wyroki, które się odwołują do powyższych źródeł tylko w celu ustalenia sensu (znaczenia) pojęć.

Wyroki zacytowane w pracy są traktowane jako przykłady ilustrujące sposób korzystania przez NTA z poszczególnych źródeł. Zrezygnować musiałem z usiłowań ustalenia jakichkolwiek prawidłowości statystycznych. Stało się to z dwu względów. Po pierwsze wyroki sądowe nie są, gdy chodzi o technikę uzasadniania, jednostkami jednorodnymi, w stosunku do których zachodziłaby równomożliwość zastosowania każdego dającego się pomyśleć rodzaju uzasadnienia, nie są więc jednostkami nadającymi się do liczenia statystycznego. Po drugie dla przeprowadzenia badania statystycznego konieczne byłoby dobranie całości materiału z jakiegokolwiek danego okresu, a nie ograniczanie się do wyroków, które są dobierane i publikowane ze względu na cele praktyczne jako wyroki typowe, za jednym bowiem wyrokiem typowym raz może się kryć kilkanaście wyroków tego typu, a drugi — kilkaset, poleganie więc na materiale opublikowanym z punktu widzenia statystyki było absolutnie wykluczone, wykorzystanie zaś archiwum NTA nie leżało w możliwości autora.

Wyroki cytowane są zaczerpnięte z wydawnictwa „Orzecznictwo Sądów Najwyższych w sprawach podatkowych i administracyjnych" za lata 1932—1936 [1]).

II. ODWOŁYWANIE SIĘ DO WYRAŹNEGO BRZMIENIA NORMY PODATKOWEJ.

Najprostszą metodą motywacji wyroków, spotykaną w poddanym analizie materiale, jest zwykłe odwołanie się do wyraźnego brzmienia normy podatkowej. Konkretnie metoda ta polega na stwierdzeniu, że sąd szczegółowy, stanowiący treść wyroku, całko-

1) Cytowane w skróceniu jako OPA.

wicie się mieści w sposób wyraźny i oczywisty w zakresie sądu ogólnego, stanowiącego treść normy ustawowej. Stwierdzenie to zazwyczaj jest uważane za wyczerpujące sprawę. W szczególności nie pogłębia się dalej zagadnienia stosunku logicznego terminów sądu szczegółowego z jednej strony i sądu ogólnego z drugiej strony (stosunku zakresów terminów). Innymi słowy, sąd nie wdaje się w analizę logiczną norm, poprzestając na ustaleniu zgodności spornego stanu faktycznego ze słownym ujęciem normy.

W zakresie podatku dochodowego jako pierwszy przykład tej metody trzeba przytoczyć wyrok NTA, orzekający, że art. 21 ustawy o podatku dochodowym nie wymaga ustalenia rzeczywistego dochodu osób prawnych jako podstawy wymiaru, gdyż według kategorycznego jego brzmienia podstawą tą są zyski bilansowe [1]). W ten sposób idąc za brzmieniem cytowanego art. 21, ustawa w odniesieniu do osób prawnych nawet przychody nadzwyczajne (art. 7 ustawy o podatku dochodowym) uważa za podlegające podatkowi dochodowemu, inaczej niż to jest w odniesieniu do osób fizycznych. Stanowisko to bywa często kwestionowane z punktu widzenia wykładni logicznej [2]).

Drugim przykładem omawianej metody w zakresie podatku dochodowego może być wyrok NTA, stwierdzający, że prowizja za pośrednictwo przy zaciągnięciu pożyczki na nabycie nowego źródła dochodu nie podlega odliczeniu na zasadzie art. 10, p. 1 ustawy o podatku dochodowym, gdyż przepis ten wyraźnie mówi o odliczeniu tylko odsetek [3]). Trzecim wreszcie przykładem może być wyrok NTA, stwierdzający, że art. 6 ust. 1 ustawy o podatku dochodowym wyraźnie ma na względzie stratę z powodu zużycia, a nie stratę z powodu obniżenia się ceny rynkowej amortyzowanego przedmiotu [4]). Charakterystyczne jest, że NTA nie

---

1) Wyrok NTA z 30.XII.1932 r. Nr. rej. 4711/31 (OPA 1933, str. 299—301). „Art. 21 ustawy (o podatku dochodowym — uwaga autora) w ust. 1 przepisuje kategorycznie, że podstawą wymiaru dla określonych w nim płatników są zyski bilansowe, wykazane w zatwierdzonym zamknięciu rachunkowym. Przepis tedy art. 21 bynajmniej nie wymaga ustalenia rzeczywistego, t. zn. gospodarczo realnego dochodu, jako podstawy wymiaru — przeciwnie zobowiązuje władzę wymiarową do oparcia się na zamknięciu rachunkowym płatnika, jeśli ono tylko jest zgodne z normami art. 6, 8, 10 i 13".

2) Por. glosę *R. Rybarskiego* do cytowanego wyroku (OPA, ibidem).

3) Wyrok NTA z 8.VI.1934 r. Nr. rej. 10124/31 (OPA 1935, str. 23—25). „Według judykatury NTA odsetki płacone od sum pożyczonych, a zużytych na nabycie źródeł dochodu, aczkolwiek koszt nabycia tych źródeł dochodu nie jest potrącalny, podlegają odliczeniu w myśl p. 1 art. 10 ustawy. Jednak z powyższego nie wynika, aby koszty spowodowane nabyciem nowych źródeł dochodu, jak prowizja za pośrednictwo, czy to przy nabyciu źródła dochodu, czy to przy zaciąganiu pożyczki na ten cel, miały być traktowane analogicznie do odliczania odsetek. Przepis bowiem art. 10 p. 1 odnosi się według swego wyraźnego brzmienia jedynie do odsetek od długów".

4) Wyrok NTA z 17.XII.1934 r. Nr. rej. 9532/32 (OPA 1936, str. 5—7). „Z wyraźnego bowiem brzmienia ust. 1 art. 6 ustawy (o podatku dochodowym —

poprzestał jednak na odwołaniu się do wyraźnego brzmienia, a nawiązywał dalej pojęcie amortyzacji do procesu użytkowania budynku [1]). — Podnieść trzeba, że oba cytowane wyroki nie wzbudziły żadnej wątpliwości, a ostatni nawet spotkał się z całkowitym uznaniem [2]).

Z dziedziny podatku przemysłowego również można przytoczyć przykład, w którym NTA zastrzega się przeciwko jakimkolwiek dalszym wywodom logicznym, zadawalając się dosłownym brzmieniem normy. Jest to mianowicie wyrok, orzekający że pojęcie hurtu przy sprzedaży towarów producentom rolnym wypełnia wyłącznie ładunek wagonowy bez dalszego wnikania w istotę tego ładunku [3]).

Również w zakresie podatku od nieruchomości NTA bardzo zdecydowanie poprzestaje na brzmieniu normy, orzekając np., że dodatek kryzysowy do rzeczonego podatku dotyczył tylko budynków, a nie odnosił się do placów [4]). Tak samo lakoniczne i zdecydowane jest stanowisko NTA, gdy na podstawie wyraźnego brzmienia orzeka, że podstawą wymiaru podatku od lokali w myśl ustawy z 2.VII.1926 r. (DU Nr. 94, poz. 550) może być tylko komorne, lub wartość czynszowa z czerwca 1914 r. [5]). Zaznaczyć trze-

---

przypisek autora), na który powołuje się skarżąca, wynika, że potrąceniu ulegają m. in. prawidłowe odpisy na zużycie budynków oraz straty częściowe, lub całkowite w przedmiotach podlegających zużyciu. Przepis ten ma więc wyraźnie na względzie stratę w przedmiocie z powodu zużycia, a nie stratę na przedmiocie z powodu obniżenia się ceny rynkowej amortyzowanego przedmiotu".

1) „Jeśli więc skutkiem intensywniejszego użytkowania budynku tenże niszczeje prędzej, to i okres użytkowania objektu zmniejsza się i daje podstawę do zastosowania wyższej stawki amortyzacyjnej. Chwilowa zaś zwyżka lub zniżka wartości rynkowej amortyzowanego objektu nie znajduje się w żadnym przyczynowym związku z samym procesem użytkowania tego objektu". (Ibidem).

2) Por. glosę *W. J. Szatensztejna* (OPA, ibidem).

3) Wyrok NTA z 30.V.1932 r. Nr. rej. 1648/30 (OPA 1933, str. 88 — 89). „Zgodnie z gramatyczną wykładnią ustawy pojęcie hurtu przy sprzedażach towarów producentom rolnym wypełnia wyłącznie ładunek wagonowy, który korzysta w myśl ust. 2 i 3 art. 7 ustawy (o podatku przemysłowym — uwaga autora) z ulgowej stawki podatkowej, przy czym obojętną jest rzeczą, czy ładunek wagonowy obejmuje artykuły jednego i tego samego gatunku w większej ilości... wystarcza zbyt w ładunku wagonowym bez względu na to, czy obejmuje on większą ilość tego samego gatunku towarów, czy też różnorodną ilość gatunkową, lub też czy ładunek wagonowy obejmuje maszynę, która... wymaga załadowania wagonowego".

4) Wyrok NTA z 25.V.1934 r. Nr. rej. 8657/32 (OPA 1934, str. 442 — 443). „Przedmiot wspomnianego dodatku kryzysowego jest określony w art. 1, ust. 1 ustawy o tym dodatku z 17 grudnia 1931. Według zaś wyraźnego tekstu tego przepisu dodatek powyższy ustanawia się tylko od „budynków" podlegających państwowemu podatkowi o nieruchomości według rozporządzenia o tym podatku z 17 czerwca 1924 r. i późniejszych jego zmian. Tak wyraźny przepis sam przez się, a tym bardziej w zestawieniu z przepisami art. 1 i 2 rozporządzenia z 17 czerwca 1924 nie pozostawia wątpliwości co do tego, iż nie może on mieć zastosowania, o ile chodzi o przedmioty niewątpliwie nie będące budynkami".

5) Wyrok NTA z 23.V.1934 r. Nr. rej. 7011/32 (OPA 1934, str. 634). „Zarzut skargi... według którego podstawa spornych wymiarów winna była być określoną według wysokości efektywnie płaconego przez skarżącą czynszu jako czynszu

ba, że ostatni ten wyrok spotkał się ostrą krytyką [1]). Zdaje mi się jednak, że krytyka ta — jakkolwiek bardzo cenna de lege ferenda — nie znajduje wszakże dostatecznego oparcia w prawodawstwie normującym ówczesny podatek od lokali. Na tle tego prawodawstwa NTA nie mógł wydać wyroku innej treści.

W zakresie opłat na rzecz Państwowego Funduszu Drogowego NTA doszedł do tezy, że opłaty od pojazdów mechanicznych mają być pobierane za czas od chwili dopuszczenia pojazdu do ruchu do chwili wycofania go z ruchu, niezależnie od tego, że chwile te mogą wypaść w środku kwartału, za który zasadniczo są wymierzane raty kwartalne. Stąd dalej NTA wyciągnął wniosek, że opłaty pobrane za kwartał z góry mają być w odpowiedniej części zwrócone, o ile w biegu kwartału pojazd zostanie wycofany z ruchu. Do wniosku pierwszego NTA doszedł, posługując się metodą odwoływania się do brzmienia norm [2]). Dalej jednakże metoda ta okazała się niewystarczającą i drugi wniosek już został oparty w dużej mierze na wykładni logicznej.

Ostatniego wreszcie przykładu zastosowania metody odwoływania się do wyraźnego brzmienia normy podatkowej dostarcza wyrok NTA w przedmiocie świadczeń drogowych w naturze, w którym wypowiedziana została teza, że do świadczeń tych mogą być pociągane tylko osoby rzeczywiście opłacające podatki bezpośrednie, nie zaś osoby, dla których tylko oblicza się pewne podatki idealne (w danym przypadku lasy państwowe) [3]).

---

umownego, ustalonego zgodnie z art. 3 ustawy o ochronie lokatorów... NTA uznał za nietrafny, a to wobec wyraźnego brzmienia art. 4 ustawy z 2 sierpnia 1926 r. (DU Nr. 94, poz. 550), według którego to przepisu jedyną podstawą wymiaru przy podatku od lokali jest komorne względnie wartość czynszowa według jej wysokości z czerwca 1914..."

1) Por. głosę *J. Weinfelda* (OPA, ibidem), który powołuje się zwłaszcza na tę okoliczność, że w dziedzinie podatku od nieruchomości, mającego — zdaniem cyt. autora — te same intencje i tendencje, judykatura jest wręcz odmienna.

2) Wyrok NTA z 26.V.1933 r. Nr. rej. 183/32, 613—615/32, 2074/32 (OPA 1933, str. 509—511). NTA rozumuje w następujący sposób: „Jak to... wynika z wyraźnego brzmienia art. 11 cyt. ustawy, postanowieniami tego artykułu objęte są dwie odrębne kwestie, a mianowicie w ustępie pierwszym kwestia powstania i ustania obowiązku płacenia opłaty, w ustępie drugim natomiast kwestia terminów płatności tejże opłaty. O ile chodzi o warunki i czas powstania i ustania obowiązku płatniczego, to ust. 1 art. 11 ustawy obowiązek ten łączy ściśle z momentem dopuszczenia do ruchu, względnie wycofania z ruchu pojazdu mechanicznego, podkreślając wyraźnie, iż „chwila dopuszczenia do ruchu pojazdu jest terminem początkowym, natomiast „chwila" wycofania z ruchu terminem końcowym odnośnego obowiązku. Obowiązek zatem płatniczy określa ustawa a momento ad momentum".

Por. cyt. art. 11: Obowiązek płacenia opłaty powstaje z chwilą dopuszczenia pojazdu do ruchu na podstawie obowiązujących przepisów, ustaje zaś po wycofaniu pojazdu z ruchu. Opłaty uiszcza właściciel pojazdu w ratach kwartalnych zgóry, poczynając od kwartału następującego po powstaniu obowiązku płacenia. Przepis ten stosuje się analogicznie, o ile w ciągu roku zajdą okoliczności uzasadniające zmianę wymiaru opłaty.

3) Wyrok NTA z 1.IV.1935 r. Nr. rej. 9699/32 (OPA 1935, str. 252). „Według art. 30 ustawy z 30 grudnia 1920 r. o budowie i utrzymaniu dróg publicz-

Przytoczone tu osiem wyroków świadczą, że omawiana metoda motywacji uważana jest przez NTA za metodę najczęściej wystarczającą dla wyczerpującego uzasadnienia wyroków. W szczególności NTA z reguły uważa, że nie są po niej potrzebne żadne dalsze rozumowania. Wynika stąd, że zdaniem NTA możliwe jest i dopuszczalne stosowanie metod t. zw. wykładni słownej bez dalszego odwoływania się do sensu logicznego. Wiąże się z tym rygorystyczne trzymanie się tekstu ustawy i rezygnacja ze szczegółowego badania sensu skarbowego i gospodarczego norm, które występują jako materiał motywujący. Wszystko to oczywiście upraszcza pracę NTA, nie wymagając żadnych żmudniejszych i dłuższych dociekań logicznych.

(C. d. n.).

SAWA FRYDMAN.

Teoria prawa a teoria techniki prawniczej.

(Dalszy ciąg)

10. Zarówno problemy normatywnej, jak psychologicznej teorii prawa nie tworzą jednolitej całości, lecz rozpadają się na różne, odcinające się od siebie warstwy. Kelsen rozwija naukę o normach prawnych jako zdaniach pewnego typu, a jednak mówi o prawie jako technice przymusu społecznego Teoria Petrażyckiego dotyczy specyficznej pobudki postępowania, a jednak zawiera analizę normy prawnej oraz teorię ustroju ekonomicznego i państwowego jako systemów skoordynowanego zachowania się jednostek i mas. Gdy więc obecnie przystępujemy z kolei do socjologicznej teorii prawa prof. Znamierowskiego, czujność nasza jest z natury rzeczy zaostrzona. Czy teoria socjologiczna również usiłuje połączyć w nierozerwalną całość problemy „myślenia" prawników z problemami „ustroju społecznego"?

Już przy pobieżnym zetknięciu się z koncepcją Znamierowskiego stwierdzamy, że autor „Podstawowych Pojęć" [1]) mówi

---

nych (DU ex 1921 Nr. 6, poz. 32) do świadczeń drogowych w naturze mogą być pociągani wszyscy mieszkańcy gmin *opłacający* podatki bezpośrednie w stosunku do wysokości *opłacanych* przez nich podatków bezpośrednich z treści wynika, że tylko ci mieszkańcy gminy mogą być pociągani do świadczeń drogowych w naturze lub też do opłat wymierzanych wzamian tych świadczeń, którzy podatki bezpośrednie rzeczywiście opłacają... że natomiast świadczenia te nie mogą być wymierzane w stosunku do podatków „idealnych" określonych przez władze wymiarowe na podstawie tej, lub innej fikcji prawnej".

1) Czesław Znamierowski, *Podstawowe pojęcia teorii prawa, część pierwsza. Układ prawny i norma prawna*, Poznań 1924. Wydanie drugie, Poznań

o normie prawnej jako zdaniu pewnego typu, bada racje obowiązywania norm, traktuje o „źródłach" prawa, ustala pojęcia uprawnienia i obowiązku, mówi o warunkach przypisania czynu i działania w cudzym imieniu, dyskutuje zagadnienie, czy prawo może być równocześnie obowiązkiem, czy przekroczenie normy można bez logicznej sprzeczności włączyć do układu norm, rozważa warunki ważności umowy i ustania jej mocy obowiązującej itp. Z drugiej zaś strony bada grupę społeczną, opisuje akt stanowienia jako swoisty akt psychiczny, analizuje rozkaz, sytuację przymusową, władzę, sytuację podmiotów, które obowiązuje norma i t. d.

Lecz Znamierowski podkreśla, że teoria prawa powinna właśnie ustalić, jakie znaczenie ma norma prawna dla struktury grupy społecznej. Norma jest w jego ujęciu czynnikiem realnym, wprowadzającym prawidłowość w „życie" grupy, kształtującym i modyfikującym stosunki życiowe, rozszerzającym lub zacieśniającym sferę wolności jednostkowej. Obowiązywanie normy polega na ustosunkowaniu tej normy jako pewnego samodzielnego przedmiotu do podmiotu lub podmiotów działających. Akt prawny to akt sprawczy, realizujący jakiś swoisty stan rzeczy. Uprawnienie i obowiązek są („realną") pozycją osób, podlegających normie, układ prawny jest układem realnym, całością organiczną, złożoną z norm i innych przedmiotów, a więc ludzi i t. d.

Znamierowski usiłuje budować wszystkie pojęcia swego systemu w oparciu o analizę grupy społecznej. Dlatego też bliższa i immanentna analiza ciekawej i bogatej w treść próby Znamierowskiego mogłaby nas dopiero przekonać, czy istnieje w jego teorii zarysowany przed chwilą rozdźwięk dwóch grup problemów, czy zachodzi konieczność ich rozróżnienia, wyodrębnienia i oddzielnego opracowania.

1924. Jako dalszą część „Podstawowych Pojęć" prof. Znamierowski ogłosił w roku 1930 *Prolegomena do nauki o państwie*. Już w przedmowie do „Prolegomenów" autor zaznacza, że ujmuje w nich sprawy, omawiane w poprzedniej pracy z innych, nowych punktów widzenia, zakładając, jako znane, poprzednio osiągnięte wyniki. W przedmowie zaś do drugiego wydania „Podstawowych Pojęć" podkreśla „oddalenie pomiędzy książką a autorem, i to poczucie obcości, dobrze znane wszystkim, którzy na dłuższą metę nie potrafią przeżuwać rutynicznie i bezpłodnie swoich własnych lub cudzych myśli". Pomimo tego odżegnywania się autora od swej książki z przed piętnastu laty, sądzę, że pożądane jest przedstawienie jej treści jako przykładu socjologicznej teorii prawa, a to z kilku względów: Prof. Znamierowski jest w Polsce jedynym oryginalnym przedstawicielem tego kierunku teoretyczno-prawnego. Obecne jego poglądy na podstawowe pojęcia prawne nie znalazły jeszcze wyrazu w druku. Te, które są wyłożone w „Podstawowych Pojęciach", znane są w Polsce i wywołały w swoim czasie duże zainteresowanie. Stanowią one zresztą ciekawy i charakterystyczny system poglądów, warty zastanowienia i dyskusji. „Nowe punkty widzenia", zawarte w „Prolegomenach" musiałem pominąć ze względu na szczupłe ramy artykułu. Sądzę przy tym, że rzeczowa krytyko „Prolegomenów" możliwa jest dopiero po uważnym zapoznaniu się z „Podstawowymi Pojęciami" z r. 1924 i ich analizie.

11. Przyjrzyjmy się w największym, rzecz jasna, skrócie socjologicznej koncepcji prawa prof. Znamierowskiego [1]).

Norma postępowania jest zdaniem postaci: „X powinien wykonać czyn C", albo: „jeżeli są spełnione warunki W, to X powinien wykonać czyn C". Nie każde jednak zdanie tego typu jest normą: jest nią tylko o tyle, o ile rzeczywiście, naprawdę obowiązuje (t. zn. o ile X rzeczywiście powinien wykonać czyn C). Jeśli obowiązywanie normy zależy od faktu jej ustanowienia, jest to norma stanowiona, lub z grecka norma „tetyczna". „Gdy mówię, naprzykład, że należy się meldować w 24 godziny po przyjeździe, nie mam na myśli, że jest to rzecz zawsze, w każdych warunkach, sama przez się najlepsza, lecz poprostu tylko, że jest to rzecz zgodna z normami postępowania, ustanowionymi w Polsce" [2]).

Można stanowić normę dla siebie — czyli ustalić dla siebie regułę postępowania na przyszłość (np. powinienem wstawać codziennie o 6 rano). Można normę współstanowić (umowa). Można wreszcie stanowić normę dla innych, bez współudziału ich woli. Stanowienie normy, obowiązującej inne osoby, odbywa się w formie rozkazu, który właśnie jest gatunkiem stanowienia. Rozkaz możliwy jest w stosunku do osoby, która znajduje się pod pewnym względem we władzy rozkazującego. „Rozkaz stawia przed adresatem swym obraz pewnego czynu, sytuacja przymusowa rozsnuwa poza tym obrazem ciemniejszą plamę ewentualnej sankcji wskutek czego obraz czynu nakazanego zyskuje dla adresata pewne jaśniejsze światło i czyn nakazany przez kontrast do sankcji nabiera pewnego dodatniego waloru" [3]). Wynika stąd, że dla rozkazu jest rzeczą istotną, by doszedł adresata. Dopiero wtedy powstanie norma działania, adresata obowiązująca.

Lecz władza człowieka nad człowiekiem nie koniecznie musi realizować się w postaci rozkazu. Do spełniania swej woli można skłonić człowieka pośrednio, przez postawienie go w pewnych warunkach fizycznych. Tu w odróżnieniu od poprzedniego wypadku (rozkazu) „adresat" nie ma żadnej wiedzy o istnieniu normy. Wyobraźmy sobie, że A, mieszkający nad rzęką, nie chce aby sąsiedzi jego przechodzili bezpośrednio koło jego domu, przez położoną tam na rzece kładkę. Przenosi więc kładkę na inne miejsce i ewentualnie ścieżkę ubija wygodną ku tej kładce. Narzuca w ten sposób swą wolę innym osobom, stanowi dla nich normę postępowania, nie wydając żadnego nakazu ani rozkazu, lecz po prostu stwarzając fizyczne warunki działania dla swych

---

1) Jak zaznaczyłem już w poprzednim odnośniku, przedmiotem referatu będą tylko te poglądy prof. Znamierowskiego, które są przedstawione w „Podstawowych Pojęciach".

2) Znamierowski, *Podstawowe pojęcia teorii prawa*, wydanie drugie, 1934 r., str. 27.

3) j. w., str. 69.

sąsiadów. Podobnie inżynier, budując szosę, tworzy „przez dokonanie faktu fizycznego sytuację przymusową dla długiego szeregu ludzi i pokoleń, którzy i które po szosie tej, — często narzekając na jej „niepotrzebne" skręty i pochyłości, będą prowadzili swe wozy ładowne lub mknąc będą samochodami" [1]).

Norma stanowiona, obowiązująca w grupie jest realnym czynnikiem, wprowadzającym prawidłowość w jej „życie". Lecz jakże to możliwe, by norma, która jest zdaniem, a więc kategorią logiczną była realnym czynnikiem działającym w grupie społecznej? „Żaden cud logiczny, czy ontologiczny nie może uczynić zdania zjawiskiem wwiązanym w łańcuch przyczynowego związku, nie może go uczynić mocą ingerującą w życie ludzkie. Mocą ingerującą może być i bywa istotnie świadomość normy" [2]). Norma jest „schematem dla ewentualnych motywacyj" [3]). Dlatego właśnie norma może odgrywać rolę realnego czynnika, porządkującego „życie" grupy. Dlatego też może n a d a w a ć określone z n a c z e n i e d z i a ł a n i o m i r z e c z o m.

Znaczenia rzeczy oparte na istniejących w naturze, niezależnych od naszej woli związkach, — to znaczenia naturalne. Kartofle np. mają szereg znaczeń naturalnych, a więc mogą służyć jako surowiec dla otrzymywania okowity, jako pokarm dla ludzi i jako tuczące pożywienie dla zwierząt. Posiadacz kartofli może wybrać jedno z tych znaczeń i ustanowić regułę (normę tetyczną) zużycia tych kartofli. Może np. przeznaczyć je dla tuczenia zwierząt. W ten sposób n a d a posiadanym przez siebie kartoflom określone z n a c z e n i e praktyczne, a mianowicie tuczącego pożywienia dla zwierząt. Reguła tetyczna „wybiera więc poprostu jedno z możliwych działań psychofizycznych nad daną rzeczą, które to działanie już niezależnie od dowolnego stanowienia, lecz jedynie zgodnie z prawami natury wywołuje taki lub inny stan rzeczy" [4]).

Zwróćmy jednak uwagę na to, że norma stanowiona (tetyczna) może i w inny sposób „ingerować w życie".

Możliwe jest mianowicie dalej sięgające regulowanie i kształtowanie działania świadomego. W jakiejś zabawie dzieci umawiają się, że gdy A podniesie chorągiewkę, B będzie winien takimż samym ruchem chorągiewki odpowiedzieć. Podniesienie chorągiewki jest przede wszystkim bodźcem optycznym, wywołuje u patrzącego pewne wrażenia optyczne. Lecz na tym rola chorągiewek się nie kończy. Z podniesieniem chorągiewki *a* ma się łączyć, jako odpowiedź, podniesienie chorągiewki *b*. Nie znaczy to, aby istniało takie prawo natury, — tak ustanowiła norma,

---

1) j. w., str. 74.

2) Z n a m i e r o w s k i, *Logika a teoria prawa*. Prace z dziedziny teorii prawa. Kraków 1925, str. 409.

3) Z n a m i e r o w s k i, *Podstawowe Pojęcia*, str. 140.

4) j. w., str. 99.

konstruując w ten sposób związek pomiędzy ruchami chorągiewek (powitanie — odpowiedź na powitanie). „Nie jest to znaczenie wybrane z pośród naturalnych, lecz nanowo, ponad i na podstawie jednego ze znaczeń naturalnych aktem stanowienia skonstruowane". Podobnie rzecz się ma w szachach. Dzięki zespołowi reguł szachowych, pewne działania psychofizyczne nabierają nowego przez normy skonstruowanego znaczenia; kawałki toczonego drzewa czy kości stają się „figurami szachowymi", można nimi dokonywać różnych posunięć szachowych, np. „bić pionka", można realizować swoiste stany rzeczy, np.: „królowa pod szachem wieży". Normy tetyczne, które nadają znaczenie konwencjonalne działaniom i rzeczom, są normami konstrukcyjnymi. „Zadaniem układu norm konstrukcyjnych nie jest kierowanie życiem takiem, jakie ono jest samo przez się, lecz raczej uzupełnienie życia nowymi możliwościami, wzbogacenie sfery działania". „Układ norm konstrukcyjnych ma w sobie coś z dzieła sztuki: nad rzeczywistością psychofizyczną wznosi śmiałym łukiem kompleks działań umownych, tworzy powierzchnię nową rzeczywistości, w której żyje się, jak w fantastycznej bajce, daleko od codziennej ciężkiej odpowiedzialności sprawczej. Łańcuchy sprawstwa nie idą tu w nieskończoność, lecz urywają się tam, gdzie urwać się im każe reguła, a co najważniejsza nie splatają się w jedno z łańcuchem życia. Jak bohaterowie powieści, figury szachowe mają w grze swe własne dzieje" [1]).

Działania powiązane przez normę tetyczną z innymi działaniami i posiadające stąd znaczenie swoiste, są aktami tetycznymi, np. „bicie pionka".

Wszelkie akty prawne, a więc kupna-sprzedaży, testowania majątku, zawierania małżeństwa, wyrokowania, aresztowania, zgłoszenia wniosku w parlamencie i t. d. są właśnie aktami tetycznymi. Nie należy natomiast sądzić, że wszystkie normy prawne są normami konstrukcyjnymi. Do układu prawnego wchodzą poza normami konstrukcyjnymi także normy koercytywne. Normy tego typu nakazują A wykonanie pewnego czynu i nakazują B zastosowanie sankcji, jeśli A tego czynu nie wykona. Powinność osoby A norma koercytywna wyznacza pod sankcją. Natomiast co do osoby B zachowuje się z szachowym optymizmem, wskazuje tylko jej powinność. Ze względu na powinność osoby A jest więc normą koercytywną, ze względu na powinność osoby B jest normą konstrukcyjną, konstruuje bowiem pewne konwencjonalne działanie (akt tetyczny) osoby B, zwane karaniem lub egzekwowaniem. Żadne działanie psychofizyczne samo przez się nie jest ani karą ani egzekucją. Pozbawienie życia, lub wyniesienie rzeczy z mieszkania stają się wtedy dopiero karą czy egzekucją, gdy je ustala norma tetyczna (stanowiona) i powinność ich wykonania od czyjegoś przekroczenia uzależni. „Natomiast trzeba to pod-

---

1) j. w., str. 172.

kreślić z całym naciskiem", powiada Znamierowski, „że norma nie konstruuje przekroczenia i nie czyni zeń aktu tetycznego" [1]). „Podobnie jak w psychiatrii rozróżnienie i ustalenie pojęcia schizofrenii czy katatonii nie jest tworzeniem nowych przedmiotów i faktów, tylko pojęciowym, porządkowaniem faktów istniejących w naturze, tak klasyfikowanie faktów przestępczych, tworzenie pojęć zabójstwa, kradzieży, rabunku, to nie konstruowanie aktów tetycznych, lecz klasyfikowanie aktów społecznych, niezależnie od jakiejkolwiek normy karnej istniejących" [2]).

Układ norm, który reguluje współżycie społeczne jest podobnie jak układ pedagogiczny, przede wszystkim układem koercytywnym. Jego celem—uregulowanie przymusowe współżycia członków grupy drogą rozgraniczenia sfer wolności. „Lecz, że przymus ma być wywierany na liczną grupę obywateli, że musi być możliwie skuteczny i nieosobowy, musi zawierać nie tylko normy koercytywne, lecz i normy konstrukcyjne — tworzące cały ten złożony kompleks aktów tetycznych, na których polega tworzenie norm, oraz ich wprowadzenie w życie w drodze administracyjnej i sądowej. A wraz z aktami tymi konstruuje norma całą misterną sieć organizacyjną, całą hierarchię urzędów, której jedynym zadaniem jest wykonywanie właśnie tych aktów tetycznych. I mogłoby się na pierwszy rzut oka wydać, że celem ostatecznym i istotą tej organizacji są właśnie te niezliczone akty same przez się, wypełniające treść „życia prawnego". Lecz, oczywista, pozór to tylko. Układ konstrukcyjno-koercytywny, o którym mówimy w tej chwili, nie jest zawieszoną ponad życiem partią szachów i nie dla nich samych wykonywamy skonstruowane w nim akty. Życie w ramy prawidłowości pewnej ująć, skonstruowanymi konwencjonalnie aktami kształtować i modyfikować stosunki życiowe, sferę wolności jednostkowej rozszerzać lub zacieśniać — oto zadanie tego układu konstrukcyjno-koercytywnego, który nazywamy układem prawnym" [3]). Normy, wchodzące w skład układu prawnego, są normami prawnymi.

Obowiązywanie norm w układzie prawnym (a zresztą i w każdym układzie norm stanowionych) stwarza dla podmiotów, podlegających tym normom, swoiste sytuacje. Gdy norma otwiera przed działającym podmiotem jedną tylko możliwość czynu, podmiot jest obowiązany do dokonania tego czynu. Gdy norma konstrukcyjna otwiera przed działającym podmiotem wię-

---

1) j. w., str. 124.

2) j. w., str. 126.

3) j. w., str. 174/175. Znamierowski podaje bliższą charakterystykę układu prawnego na str. 175/176. Najważniejszą funkcją tego układu konstrukcyjno-koercytywnego jest rozgraniczenie sfer wolności członków grupy. Układ ten delimituje sferę *życiowej* działalności członków danej grupy. Nadaje grupie minimum organizacji. Umożliwia działanie grupy jako całości, skonstruowane jako akt tetyczny danego układu. Działanie to wykonywa organ grupy. W grupie prawnej istnieć musi conajmniej jeden organ grupy, a mianowicie organ *egzekucyjno-karzący*, który wykonywa akty tetyczne karania i egzekwowania.

cej niż jedną możliwość czynu, podmiot jest uprawniony do dokonania każdego ze skonstruowanych przez normę (konstrukcyjną!) czynów. Norma otwiera przed świadkiem, zeznającym w sądzie, jedną tylko możliwość działania — mówienie prawdy. Mówienie prawdy jest wobec tego obowiązkiem świadka. Norma, konstruująca „skargę apelacyjną" otwiera przed działającym podmiotem dwie możliwości: złożyć apelację lub zaniechać jej i dopuścić do uprawomocnienia się wyroku. Złożenie skargi apelacyjnej lub zaniechanie jej jest więc uprawnieniem podmiotu.

Stosunki i akty tetyczne, wyznaczone i skonstruowane przez układ prawny, są stosunkami i aktami prawnymi. Podmiotem prawnym jest taka osoba lub grupa, której układ prawny przypisuje choćby jeden obowiązek lub jedno uprawnienie.

(c. d. n.).

PRZEGLĄD USTAWODAWSTWA.

Dienniki Ustaw Nr 6 ze stycznia i NrNr 7, 8, 9 z lutego 1938 roku.

Dz. U. Nr 6, poz. 33 — Ustawa z dnia 11 stycznia 1938 r. o izbach lekarsko-dentystycznych.

Dz. U. Nr 6, poz. 35—Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 22 stycznia 1938 r. o ustaleniu właściwości terytorialnej i siedzib izb skarbowych.

Dz. U. Nr 7, poz. 43— Rozporządzenie Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 26 stycznia 1938 r. wydane w porozumieniu z Ministrem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego o zmianie przepisów, dotyczących egzaminu na czeladnika.

Dz. U. Nr 7, poz. 44—Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 26 stycznia 1938 r. w sprawie zmiany rozporządzenia z dnia 31 października 1933 r. o pieczęciach notariuszów i organów izb notarialnych.

Dz. U. Nr 8, poz. 45—Ustawa z dnia 1 lutego 1938 r. o przedłużeniu obniżenia komornego.

Dz. U. Nr 9, poz. 54—Ustawa z dnia 5 lutego 1938 r. o spłacie niektórych wierzytelności hipotecznych.

Dz. U. Nr 9, poz. 55—Ustawa z dnia 5 lutego 1938 r. o ułatwieniach w zaciąganiu pożyczek w listach zastawnych.

ORZECZNICTWO KARNE.

K. K.

Art. 27 i 230 § 1 k. k.

Możliwe jest świadome pomocnictwo do przestępstwa nieumyślnego.

Jeśli oskarżony wiedział, że samochód, którym ktoś jedzie z jego polecenia, jest w złym stanie technicznym, powinien był przewidzieć, że jazda takim samochodem może spowodować wypadek i śmierć człowieka, a przeto czyn jego, w razie skutku śmiertelnego stanowi przestępstwo z art. 27 i 230 § 1 k. k.

(Z dnia 16.IX.1937 r. 1 K 511/37).

Art. 290 § 1 k. k.

W przypadku, gdy ofiarowana korzyść ma na względzie całokształt działalności urzędowej korzyści przyjmującego, trzeba, ażeby żądanie, bądź przyjęcie korzyści majątkowej wiązało się z zakresem czynności służbowych danego urzędnika, uzasadniającym możliwość dla strony przyszłych, przez nią ze względu na jej interesy przewidywanych kontaktów jej z tym urzędnikiem na gruncie jego służbowych obowiązków.

(Z dnia 22.III.1937 r. 1 K 1298/36).

Art. 132, 133 k. k. w zw. z art. 360 i 379 k. p. k.

W sprawach o przestępstwa z art. 132 i 133 k. k. decydujący wpływ na orzeczenie o karze musi mieć przede wszystkim kwestia uprzedniego, przed dokonaniem przestępstwa, zachowania się pokrzywdzonego urzędnika.

W wypadku, kiedy poprawność tego zachowania się została na przewodzie sądowym podana w wątpliwość, sąd winien ustalić z całą stanowczością, jak rzeczywiście poszkodowany urzędnik się zachował.

(Z dnia 28.V.1937 r. 1 K 327/37).

Art. 20 w zw. z art. 128 k. k.

Świadomość sprawcy co do charakteru urzędowego czynności dokonywanych przez funkcjonariusza policji powinna wynikać z samej istoty tych czynności, skoro one należą do normalnego zakresu działania policji.

(Z dnia 27.IV.1937 r. 2 K 40/37).

Art. 262 § 1 k. k.

Przestępstwo z art. 262 § 1 k. k. nie zachodzi, gdy do władania cudzym mieniem, będącym we władztwie i rozporządzalności sprawcy, doszedł on przez czynność przestępną.

(Z dnia 14.V.1937 r. 1 K 176/37).

Art. 21 k. k.

Okoliczność, że pokrzywdzony pierwszy uderzył oskarżonego, sama przez się nie uzasadnia jeszcze stanu obrony koniecznej po stronie oskarżonego.

(Z dnia 31.V.1937 r. 1 K 559/37).

Art. 1 k. k.

Sprawca przestępstwa odpowiada za jego dokonanie niezależnie od tego, czy czynu dopuścił się w wykonaniu postanowień innych osób, czy też otrzymanych poleceń, nawet od osób, od których pozostawał w zależności służbowej, a odpowiedzialność jego zależy od zamiaru w jakim działał, przy czym wystarcza dla bytu przestępstwa zamiar ewentualny.

(Z dnia 7.VI.1937 r. 1 K 384/37).

Art. 286 § 3 k. k.

Nieumyślność nadużycia władzy zachodzi nie tylko wtedy, gdy sprawca nadużywa władzy nieumyślnie, ale i wtedy, gdy, nadużywając jej umyślnie, nie przewiduje szkody dla interesu publicznego i prywatnego, lub przewidując mniema, że jej uniknie.

(Z dnia 8.VII.1937 r. 1 K 627/37).

Art. 26 pr. o wykr.

1. Używanie tytułu „doktór" na oznaczenie akademickiego stopnia naukowego dopuszczalne jest w Państwie Polskim na podstawie nadania tego tytułu bezpośrednio przez polską szkołę akademicką lub w drodze nostryfikacji tytułu zagranicznego.

2. Używanie tytułu „doktór" uzyskanego zagranicą a nie nostryfikowanego przez polską szkołę akademicką dopuszczalne jest tylko wśród okoliczności, które na pochodzenie tego tytułu w sposób oczywisty wskazują.

(Z dnia 8 i 19.IV.1937 r. 2 K 1988/36).

Art. 8 dekr. Prez. Rzplitej z 26.IV.36 r. (Dz.U., poz. 249) o obrocie pien. z zagranicą.

1. Ze stanowiska przepisów dewizowych dekretu Prez. Rzplitej z 26.IV.1936 r. (Dz. U., poz. 249), ostateczny cel podróży wiozącego obcą walutę jest obojętny i wystarcza, że w swej podróży znalazł się on na granicy innego państwa z zamiarem jej przekroczenia, ileże w tym momencie przepisy dewizowe i niebezpieczeństwo dla Skarbu Państwa stają się aktualne.

2. Z brzmienia art. 8 cyt. dekretu, zwłaszcza z zestawienia „wywozu" z „przekazywaniem" i „wysyłaniem" wynika, że przestępstwo staje się dokonane nie z chwilą rzeczywistego już wywiezienia, lecz z chwilą rozpoczęcia czynności wywozu.

(Z dnia 21.IX.1937 r. 3 K 849/37).

K. P. K.

Art. 369 lit. a) k. p. k.

Sentencja wyroku, która skazuje oskarżonego za dwa wykroczenia, nie ustala czynów przypisanych oskarżonemu, lecz ogranicza się w tym względzie do zakreślenia ustępu z tej karty akt sprawy, na której mieści się orzeczenie władzy adnministracyjnej, jest w istocie swej wadliwa i niezupełna.

(Z dnia 10.V.1937 r. 2 K 285/37).

Ust. karno skarbowa.

Art. 216 § 3 u. k. s. z 18.III.32 r. (Dz. U., poz. 355) w zw. z art. 360, 379 k. p. k.

Odpowiedzialny w charakterze osoby trzeciej ma prawo składać w toku postępowania sądowego wnioski i oświadczenia, dotyczące nawet wyłącznie winy sprawcy, które w miarę swej doniosłości muszą być wzięte pod rozwagę (art. 360, 379 k. p. k.).

(Z dnia 1.VI.1937 r. 1 K 788/37).

Komunikat Rady Adwokackiej w Wilnie.

Pismo okólne Nr. 3.

I. Naczelna Rada Adwokacka.

1. Zważywszy: że Rada Adwokacka w Poznaniu pismem z dn. 13 listopada 1937 r. Sygn. P. 47 zwróciła się do Naczelnej Rady Adwokackiej z prośbą o zajęcie stanowiska, czy w wypadku, gdy adwokat prowadzi spór przed Komisją Rozjemczą (z art. 3 p. 4 Prawa o ustr. adw.), należy przyznawać adwokatowi za zastępstwo koszty od przeciwnika; że sprawowanie sądownictwa polubownego w sprawach między adwokatami oraz adwokatów z klientami należy, w myśl art. 3 p. 4 Prawa o ustr. adw., do zakresu działania samorządu adwokackiego; że adwokat ma obowiązek poddania się temu słusznemu sądownictwu polubownemu, a leży w interesie stanu — by spory między adwokatami i adwokatów z klientami załatwiane były w trybie tego sądowinctwa polubownego, a nie na zwykłej drodze sporu; że rozstrzyganie takich sporów bez obciażania stron kosztami zastępstwa adwokackiego przyczyni się niewątpliwie do częstszego poddawania spraw temu sądownictwu przez klientów — Wydział Wykonawczy postanowił: podzielić zapatrywanie Rady Adwokackiej w Poznaniu, iż całe postępowanie w trybie tegoż sądownictwa polubownego powinno odbywać się bez kosztów, a w szczególności bez przyznania kosztów zastępstwa adwokackiego. (Uchwała Wydz. Wyk. z dn. 18.XII.1937 r., prot. Nr 2, p. 57).

2. Zważywszy: że w piśmie z dn. 20 października 1937 r. Rada Adwokacka w Poznaniu prosi Naczelną Radę Adwokacką o wyjednanie za pośrednictwem Ministerstwa Sprawiedliwości respektowania przez instytucje sądowe uchwały Naczelnej Rady Adwokackiej z dn. 1 lutego 1935 r., a w piśmie z dn. 29 października 1937 r. taż Rada Adwokacka wnosi o zwrócenie się za pośrednictwem Pana Ministra Sprawiedliwości do Sądu Najwyższego z prośba o wywołanie autorytatywnego wyjaśnienia § 12 ust. 2 Rozporz. o kosztach adwokackich w tym kierunku, iż, w wypadku zwrócenia przez Sąd Najwyższy sprawy cywilno-prawnej sądowi apelacyjnemu do ponownego rozpatrzenia, a także przy ponownej i dalszej rozprawie za każdą instancję, należą się adwokatowi pełne stawki danej instancji; że, aczkolwiek Wydział Wykonawczy uchwałą z dn. 1.II.1935 r. postanowił uznać, iż podwyżka wynagrodzenia, przyznana, według § 5 Rozp. Min. Spr. z dn. 1.IV.1933 r. przez Sąd w wyroku, wiąże obie strony w stosunku do ich adwokatów i że w wypadku, gdy nie dojdzie do wyroku, a zachodzą warunki, uzasadniające podwyżkę, adwokat może dochodzić w drodze sporu przeciw klientowi podwyżkę ustawowych stawek do wysokości 100%, to jednak powyższa uchwała nie może wiązać sądów, a w postępowaniu sądowym może mieć jedynie znaczenie opinii władzy adwokackiej: że nieuwzględnienie tej opinii przez Sąd w jednym konkretnym przypadku nie stanowi dostatecznej podstawy do występowania Naczelnej Rady Adwokackiej do Ministra Sprawiedliwości z wioskiem o zwrócenie uwagi sądom na konieczność liczenia się z opinią Naczelnej Rady Adwokackiej; że prośba Rady Adwokackiej i zwrócenie się za pośrednictwem Ministra Sprawiedliwości do Sądu Najwyższego z wnioskiem o wyjaśnienie § 12 ust. 2 Rozporządzenia o kosztach adwokackich również nie może być uwzględniona, albowiem, zdaniem Wydziału Wykonawczego, § 12 ust. 2 Rozp. Min. Spr. z dnia 1.IV.1933 r. dotyczy tylko dodatkowego wynagrodzenia adwokatów za prowadzenie sprawy przy ponownym rozpatrywaniu sprawy w pierwszej instancji, a nie w drugiej, a za prowadzenie sprawy w trybie apelacji, według § 15 Rozp., należy się adwokatowi 60% zasadniczego wynagrodzenia, a nie wynagrodzenia dodatkowego; że w myśl § 1 Rozp. z dn. 1.IV.1933 r., adwokat pobiera od kienta honorarium według umowy, i tylko w braku umowy — według przepisów Rozporządzenia; że dla uniknięcia sporów z klientami o wysokość wynagrodzenia za prowadzenie spraw sądowych adwokaci powinni zawierać z klientami umowy o wysokość honorarium, a jeżeli umów nie zawierają, powinni unikać procesów sądowych o wysokość honorarium i skłaniać klientów do poddawania sporów orzecznictwu sądów polubownych przy Radach Adwokackich, i że zwaracanie się do Ministra Sprawiedliwości z wnioskami o interpretację obowiązujących przepisów o wynagrodzeniu adwokatów przez Sąd Najwyższy lub w drodze okólników do sądów nie jest wskazane — Wydział Wy-

konawczy postanowił: prośby Rady Adwokackiej w Poznaniu, zawarte w pismach z dn. 20 i 29 października 1937 r. pozostawić bez uwzględnienia. (Uchwała Wydz. Wyk. z dn. 18.XII.1937 r., prot. Nr 2, p. 63).

3. Zważywszy: że Rada Adwokacka w Krakowie zwróciła się do Naczelnej Rady Adwokackiej pismem z dn. 30 sierpnia 1937 r. L. 5160/37 z prośbą o podjęcie kroków w Ministerstwie Skarbu celem wydania Urzędom Skarbowym w okręgu Izby Skarbowej w Krakowie odpowiednich zarządzeń wzbraniających w przyszłości stosowania opisanej w memoriale tejże Rady do dyrektora Izby Skarbowej w Krakowie metody przy wysłuchiwaniu opinii biegłych adwokatów; że Wydział Wykonawczy uznaje słuszność stanowiska Rady Adwokackiej w Krakowie, zajętego w cyt. memoriale; że sprawa przedstawiona w cyt. memoriale dotyczy nie tylko okręgu Izby Adwokackiej w Krakowie — Wydział Wykonawczy postanowił: 1) podjąć kroki w Ministerstwie Skarbu w kierunku wskazanym w piśmie Rady Adwokackiej w Krakowie z dn. 30 sierpnia 1937 r. L. 5160/37, a to przez przesłanie Ministrowi Skarbu memoriału Rady Adwokackiej w Krakowie i poparcie tego memoriału; 2) zwrócić uwagę poszczególnym Radom Adwokackim, że biegli adwokaci przy stosowaniu w przyszłości opisanej w cyt. memoriale metody przy wysłuchiwaniu ich opinii — mogą uchylić się od wydawania takiej opinii. (Uchwała Wydz. Wyd. z dn. 18.XII.1937 r., prot. Nr 2, p. 65).

4. Zważywszy: że wyrokiem prawomocnym Sądu Okręgowego w Cieszynie z dn. 30 października 1936 r. adw. A. K. skazany został z art. 264 K. K. na 7 miesięcy więzienia oraz na zasadzie art. 47 p. 2 K. K. na utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na przeciąg lat 5; że w związku z powyższym wyrokiem, w myśl art. 46 p. 5 Prawa o ustr. adw., Rada Adwokacka winna była zarządzić wykreślenie adw. K. z listy adwokatów; że skreślenie z listy w tym wypadku ma charakter administracyjnego zarządzenia; że mylny jest pogląd zażalenia, by wykreślenie w tym przypadku nastąpić mogło jedynie w trybie postępowania dyscyplinarnego — Wydział Wykonawczy postanowił: zażalenie adw. A. K. pozostawić bez uwzględnienia. (Uchwała Wydz. Wyk. z dn. 18.XII.1937 r., prot. Nr 2, p. 37).

II. Uchwały i zarządzenia Rady Adwokackiej.

1. Jakkolwiek według przepisów art. 37 i art. 3 p. 2 Prawa o ustr. adw. nadzór nad działalnością zawodową członków Izby Adwokackiej oraz ustalenie i krzewienie zasad etyki adwokackiej należy do zakresu działania samorządu adwokackiego, to jednak obowiązek ten nie może być interpretowany w ten sposób, by Rada miała udzielać porad poszczególnym członkom Izby, jak w danym konkretnym wypadku mają postąpić. Adwokatowi nie mogą być nieznane ogólne zasady wymagań etycznych, stawianych przez organy samorządu adwokackiego i w myśl tych wymagań obowiązany jest każdy adwokat kierować swą działalno-

ścią zawodową. (Uchwała Rady Adw. w Wilnie z dn. 20.I.1938 r., prot. Nr 5, p. 4).

2. Zważywszy: 1) że w myśl art. 107 Prawa o Ustr. Adw. aplikant może zastępować patrona w sądach na mocy szczególnego w każdej sprawie upoważnienia i pod jego odpowiedzialnością; 2) że przepis powyższy ma również zastosowanie w sprawach karnych prowadzonych z umowy przez patrona w sądach powszechnych, w granicach § 2 art. 107 Prawa o Ustr. Adw.; 3) że brak jest istotnych różnic między obrońcą z umowy, a obrońcą z urzędu w sprawach karnych, albowiem jak w jednym, tak i w drugim wypadku stosunek obrońcy do oskarżonego jest o charakterze publiczno-prawnym; 4) że przepis art. 107 Prawa o Ustr. Adw. jest również przepisem w interesie, publiczno-prawnym, zaś w kodeksie postępowania karnego brak jest jakichkolwiek rozróżnień między obrońcą z urzędu, a obrońcą z umowy; 5) że brak w K. P. K. przepisu o dopuszczeniu do obrony w sprawach karnych w charakterze obrońców aplikantów adwokackich jest samo przez się zrozumiałym, ze względu na szczególne stanowisko aplikanta i uzależnienie jego od osoby patrona; 6) że w tych warunkach brak jest przeszkód do uznania, iż w sprawach obron z urzędu adwokaci w każdym poszczególnym wypadku mogą się zastępować aplikantami w granicach przepisów, przewidzianych w art. 107 Pr. o Ustr. Adw., ze szczególnym jednak każdorazowym uwzględnieniem charakteru i okoliczności sprawy; 7) że kwestia powyżej poruszona posiada znaczenie zasadnicze dla całej adwokatury, a przeto z mocy art. 48 p. 3 Prawa o Ustr. Adw. podlega kompetentnemu rozstrzygnięciu przez Radę Naczelną; Rada Adwokacka w Wilnie postanowiła: zwrócić się do Rady Naczelnej z prośbą o zajęcie stanowiska w powyższej kwestii i ewentualne spowodowanie ujednostajnienia praktyki sądowej w tym zakresie. (Uchwała Rady Adw. w Wilnie z dn. 20.I.1938 r., prot. Nr 5, p. 12).

3. Mając na względzie: 1) że zgodnie z art. 97 Prawa o Ustr. Adw. w postępowaniu dyscyplinarnym mają zastosowanie przepisy kodeksu postępownia karnego, o ile to prawo inaczej nie stanowi; 2) że zgodnie z okólnikiem Pana Ministra Spraw. z dn. 4.I.1935 r. rzecznik dyscyplinarny i Sąd Dyscyplinarny są „urzędem" w rozumieniu prawa publicznego i sądy winny im udzielać swych akt do wglądu; 3) że zgodnie z art. 460 K. P. K. Sądy Grodzkie obowiązane są do przesłuchania świadków, zamieszkałych w innym okręgu; 4) że zgodnie z regulaminem urzędowania rzeczników dyscyplinarnych z dnia 13.VI.1936 r., uchwalonym przez Naczelną Radę Adwokacką rzecznik dyscyplinarny może zwrócić się do Sądów Grodzkich o przesłuchanie świadków w toku prowadzonego przez siebie dochodzenia dyscyplinarnego; 5) że regulamin powyższy został wydany przez Naczelną Radę Adwokacką w wykonaniu przepisów art. 48 p. 3 Prawa o Ustr. Adwokatury; 6) że kwestia przesłuchania świadków przez dele-

gowanego adwokata, czy też Sąd Grodzki, zgodnie z regulaminem, należy do uznania urzędującego rzecznika dyscyplinarnego; Rada Adwokacka w Wilnie postanowiła: wystąpić do Prezesa Sądu Apelacylnego z wnioskiem o wyjaśnienie podległym sobie Sądom Grodzkim, iż rzecznik dyscyplinarny Rady Adwokackiej, w prowadzonym przez siebie dochodzeniu dyscyplinarnym, jest uprawniony zwracać się o pomoc prawną do tychże Sądów. (Uchwała Rady Adw. w Wilnie z dn. 20.I.1938 r., prot. Nr 5, p. 13).

4 Rada Adwokacka nie jest powołana do przechowywania akt podręcznych zlikwidowanych kancelaryj b. członków Izby. Natomiast do wyznaczonego przez Radę zastępcy wykreślonego z listy adwokata należy całkowite zlikwidowanie kancelarii, a więc i ewentualne zadośćuczynienie obowiązkom z art. 26 Prawa o Ustr. Adw. (Uchwała Prez. z dn. 29.I.1938 r., prot. Nr 6).

5. a) Uchwałę Rady Naczelnej w sprawie stosowania przez Urzędy Skarbowe metody przy wysłuchiwaniu opinii biegłych powołanych z ramienia Rad Adwokackich — przyjąć do wiadomości i wykonania;

b) zwrócić się do poszczególnych dyrektorów Izb Skarbowych, mających swe siedziby w Okręgu Sądu Apelacyjnego w Wilnie z wnioskiem o udzielenie wskazówek Urzędom Skarbowym w przedmiocie korzystania z opinii biegłych w sposób przewidziany w wyżej wspomnianych przepisach Ordynacji Podatkowej, rozporządzenia wykonawczego do tejże Ordynacji i instrukcji podatkowej;

c) zakomunikować kolegom, pełniącym obowiązki biegłych, że mogą uchylać się od wydawania oponii w tych wypadkach, kiedy władze wymiarowe stosują metody sprzeczne z zasadami prawa i słusznego opodatkowania.

(Uchwała Rady Adw. w Wilnie z dn. 3.II.1938 r., prot. Nr 6, p. 3).

6. Uchwalono kwotę przenaczoną jako subsydium dla Kół przekazać na ręce poszczególnych Delegatów Rady według następującego podziału: Koło Lida — zł. 500.—, Grodno — zł. 900.—, Pińsk — zł. 600.—, Brześć n/Bugiem — zł. 750.—, Baranowicze — zł. 350.—, Nowogródek — zł. 500.— i Suwałki — zł. 150.— (Uchwała Rady Adw. w Wilnie z dn. 3.II.1938 r., prot. Nr 6, p. 7).

7. Wykaz zmian zaszłych na liście adwokatów i aplikantów adwokackich w czasie od dn. 25 stycznia 1938 r.:

a) wpisani na listę adwokatów:

Szkielonek Mikołaj z siedzibą w Wilnie
Mianowski Kazimierz „ w Wilnie

b) zostali skreśleni z listy adwokatów:

Marcinowski Aleksander na własne żądanie,

c) zostali wykreśleni z listy aplikantów adwokackich:

Szkielonek Mikołaj wobec wpisania na listę adwokatów,

d) zawieszeni w czynnościach adwokata:

Sobolew Aleksander na czas od 15.III do 15.IV.1938 r., wyrok S. D. nr D-134/34, uchwała Prez. z dn. 19.II.1938 r.

e) przenieśli siedzibę:

Stefański Edmund z Brześcia n/B. do Kosowa Poleskiego.

Wilno, dnia 1.III.1938 r.

(—) *Br. Krzyżanowski*
Dziekan Rady

(—) *J. Łuczywek*
Sekretarz Rady

EUROPA WSCHODNIA.

STEFAN PLICH.

O przestępstwach przeciw rodzinie i małżeństwu w projekcie Kodeksu Karnego Z. S. R. R.

(ciąg dalszy).

Z kolei projekt pomieszcza przestępstwa przeciw opiece i nadzorowi czyli przestępstwa związane z niewykonaniem obowiązków wychowania dzieci.

1) „Niewykonanie przez rodziców bądź opiekunów obowiązków związanych z wychowaniem i utrzymaniem dzieci, powodujące brak dozoru nad dziećmi (beznadzornost' dietiej) lub popełnienie przez nich jakiegokolwiek bądź przestępstwa — karze się grywną do 200 rubli, robotami poprawczymi lub zamknięciem w roboczo-poprawczej kolonii na czas do lat 2.

2) Za czyny dzieci, wyrządzające komukolwiek szkodę materialną, rodzice i opiekunowie ponoszą materialną odpowiedzialność".

Przytoczony tekst projektu zawiera do pewnego stopnia połączenie poszczególnych części art. 158 i 158¹ obowiązującego kodeksu karnego R.S.F.R.R., oraz analogicznych przepisów kodeksów pozostałych republik związkowych.

Zmiana dotyczy jednak nie tylko strony techniczno-redakcyjnej, ale wiąże się także z aktualizacją zagadnienia opieki i odpowiedzialności opiekunów w ogóle.

Redakcyjnie w projekcie wydzielone zostają przestępstwa przeciw opiece od przestępstw uchylania się od obowiązków alimentarnych, co dotąd było połączone w art. 158 kod. karn.

Przedmiotem przestępstwa niewykonania obowiązków wychowania dzieci w ujęciu projektu jest largo sensu dobro rodziny, jej całość i nienaruszalność. Pozytywnie sprowadza się to do zapewnienia normalnego oddziaływania i wykonywania obowiązków opiekuńczych przede wszystkim w stosunku do dzieci. Bezpośrednio kodeks ma bronić dzieci przed niedostarczaniem im środków na utrzymanie i wychowanie. Nie każde jednak uchylanie się od obowiązku alimentarnego w ujęciu projektu będzie karalne: warunkiem karalności jest doprowadzenie dziecka do pozbawienia opieki, do tak charakterystycznej w życiu Rosji dzisiejszej „*beznadzornosti*" bądź też dokonania przez nieletniego (pupila) jakichkolwiek bądź przestępstw. Każde inne odmawianie dziecku pomocy alimentarnej karalne nie będzie.

Dotychczas w myśl art. 158 cz. II k. k. karze ulegali rodzice pozostawiający małoletnie dzieci bez środków do życia, a także zmuszający dzieci do żebractwa. Różnica jest wyraźna: obowią-

zujące przepisy ustalały karalność każdego pozostawienia dzieci bez wszelkiej pomocy (obok zmuszania do żebractwa); projekt karalność warunkuje przestępnymi czynami dzieci pozbawionych środków do życia. Stąd wniosek: mimo umieszczenia tego przestępstwa w rozdziale przeciw rodzinie i małżeństwu projektodawca aktualizuje przede wszystkim ochronę ładu społecznego, ochronę społeczeństwa, przed niebezpiecznymi czynami dzieci, pozbawionych środków do życia, a nie interes dziecka. Interes państwa góruje nad interesami jednostki, załamując jednolitość konstrukcji klasyfikacyjnej analizowanego rozdziału.

Z redakcji interesującego nas przestępstwa w sformułowaniu projektu wynikałoby, że znakomitemu zwężeniu uległa także odpowiedzialność wykorzystania opieki w celach zysku. Dyspozycja tego przestępstwa, ujęta w art. 151[1] k. k. przewidywała karalne wykorzystanie opieki w celach zysku (jak zajęcie mieszkania, wykorzystanie majątku, pozostającego po śmierci rodziców i t. p.) i pozostawienie pupilów bez nadzoru, oraz niezbędnej pomocy materialnej. Czyn przestępny karalny jest tutaj bez względu na skutki, wynikłe z zaniedbania obowiązków opiekuńczych. Projekt w obecnej redakcji wykorzystania opieki nie przewiduje. W tym stanie sądzić należałoby, iż opiekun może ciągnąć bezprawnie zyski ze sprawowanej opieki z krzywdą dla wychowanków i jeżeli wychowankowie nie dopuszczą się czynów przestępnych—czyny te będą bezkarne. Nie jest wykluczone, że działalność ta znalazła swój odpowiednik w przestępstwach przeciwmajątkowych, ale w takim razie złamana by została znów zasada klasyfikacyjna przestępstw. Trudno przypuścić, aby dlaczegoś w tym przypadku przedmiotem ochrony prawnej stał się majątek pupila, a nie jego dobro i wychowanie, co przecież projekt wysuwa na czoło, tworząc w tym celu specjalny dział przestępstw.

Jeżeli chodzi o podmiot przestępstwa to w redakcji projektu zostaje on niezmieniony. Aczkolwiek bowiem w cz. II art. 158 k. k. mówi się tylko o odpowiedzialności rodziców, nie mniej judykatura Sądu Najwyższego R.S.F.R.R. ustaliła, że przepis ten w równej mierze dotyczy wszystkich osób, które z mocy prawa obowiązane są utrzymywać nieletnich [1]). Projekt stanowisko urobione przez praktykę, wyraźnie w tekście sankcjonuje.

Część II art. 158[1] kod. karn. traktowała o odpowiedzialności organów opiekuńczych, sprawujących opiekę zamiast rodziców. W myśl obowiązującego prawa opiekuńczego., organami opieki i kurateli są prezydia krajowych i obłastnych komitetów wychowawczych; prezydia obłastnych (w autonomicznych obłaściach) i rejonowych komitetów wykonawczych i miejskich rad (sowietów) oraz rady wiejskie (sielskije sowiety). Prezydia komitetów

1) D. Karnickij i G. Roginskij. Ugołownyj Kodieks R. S. F. R. R. Ogiz. 1935. str. 217.

wykonawczych wkładają wykonywanie funkcji opieki i kurateli na odnośne wydziały komitetów wykonawczych, w szczególności: w stosunku do nieletnich — na wydziały oświaty ludowej; w stosunku do psychicznie chorych i niedorozwiniętych — na wydziały zdrowia; w stosunku do pozostałych kategoryj podopiecznych — na wydziały opieki społecznej. W miastach wykonywanie powyższych funkcyj prezydia rad miejskich wkładają na wydziały grodzkie odnośnych wydziałów komitetów wykonawczych [1]. Słowem organami opieki i kurateli są biurokratyczne organy administracji ogólnej [2].

Zgodnie z cz. II art. 158[1] k. k. karze ulega niezachowanie środków ochrony i troski (ochrany i zaboty) w wychowaniu dzieci przez prezesów rad wiejskich i wyznaczonych w trybie wyżej wymienionym opiekunów, jeżeli skutkiem tych czynów lub bezczynności dzieci pod opieką ich pozostające oddały się włóczęgostwu (brodiażniczestwu). Sankcją w stosunku do opiekunów jest pozbawienie wolności do 2 lat, a w stosunku do prezesów urzędów opiekuńczych odpowiedzialność taka sama, jak za bezczynność władzy (art. 111 kod. karn. — pozbawienie wolności do lat 3).

Projekt, przepisu specjalnego, odpowiadającego tej dyspozycji w dziale przestępstw przeciw rodzinie i opiece nie zamieścił. Nie oznacza to, rzecz prosta, bezkarności tych czynów. Karalność następować będzie na zasadach ogólnej odpowiedzialności opiekunów wyżej omówionej, zaś w stosunku do urzędników — jak przestępna bezczynność władzy. Ze względów techniki ustawodawczej ujęcie to, jako zrywające ze zbędną kazuistyką, uznać należy za trafne.

Z całokształtu uwag powyższych widocznym jest, że odpowiedzialność rodziców i opiekunów za niewykonanie ciążących na nich obowiązków wychowania dzieci, połączona została z przestępczością dzieci, przy aktualizacji interesów państwa, do-

---

1) Zagadnienia omawiane reguluje Rozdział III „Ob opiekie i popieczytielstwie" Kodieksa Zakonow o brakie, siemje i opiekie, zaś działalność organów opieki normuje:

a) „Położenje ob organach opieki i popieczytielstwie" (Postan. W.C.I.K. i S.N.K. 18 ijunia 1928 g. (S. U. Nr. 75 st. 524 i Nr. 129 st. 828).

b) Objazannosti organow soc. obezpieczenja po opiekie i popieczytielstwa (Justr. N.K.S.O. 1929 g. Nr. 1 Woprosy soc. obezp. 1929 g. Nr. 7).

2) Zgodnie z obowiązującą konstytucją Z.S.R.R. władzami wykonawczymi są Rady Komisarzy Ludowych Związku, Republik Związkowych, bądź republik autonomicznych. Na różnych stopniach organizacyjno-terytorjalnych organami tej władzy są Rady delegatów kraju, obłaści, autonomicznych obłaści, okręgów, rejonów miast, wsi. Rady wyłaniają komitety, zależnie od stopnia organizacyjnego: krajispołkom, obłispołkom, rajispołkom itd. Wyłonione w powyższy sposób komitety wykonawcze (w mniejszych miastach i wsiach będą to prezydia rad miejskich lub wiejskich z prezesami na czele) posiadają, wspomniane, interesujące nas organy wykonawcze, czysto biurokratyczne, pochodzące z nominacji: wydziały, zarządy, inspektoraty i t. p., zależnie od wykonywanych zadań i swego przeznaczenia. Najogólniej mówiąc są to organy administracji państwowej, organy wykonawcze; jak na nasze stosunki — urzędnicy państwowi.

minujących nad prawami i interesami jednostki. Nadmienić należy, iż kwestia odpowiedzialności karnej nieletnich dotychczas regulowana była wyczerpująco w słynnym postanowieniu C.I.K-a i Rady Komisarzy Ludowych Z.S.R.R. z dnia 7 kwienia 1935 roku [1]) oraz w związku z tą ustawą wyjawionym postanowieniem Rady Komisarzy Ludowych Z.S.R.R. i C.K — W.K.P(b) z dnia 31 maja 1935 roku [2]).

Specjalnie zasługujący tu na uwagę jest art. 1 postanowienia z dnia 7 kwietnia 1935 roku, który w stosunku do nieletnich (po ukończeniu dwunastego roku życia) winnych kradzieży, gwałtu, uszkodzenia ciała, kalectwa, zabójstwa bądź usiłowania zabójstwa — nakazuje stosowanie wszystkich rodzajów kar przewidzianych w kodeksie, a więc i kary śmierci. Czy i w jakiej mierze normy tego surowego, jeżeli chodzi o odpowiedzialność karną nieletnich, postanowienia zostaną utrzymane, i jeżeli tak, to w jakiej formie ujęte w nowym kodeksie trudno przewidzieć. Przyszłe przepisy wprowadzające do nowego kodeksu karnego kwestie te powinny unormować; ewentualnie znaleźć ona musi rozwiązanie w konstrukcji części ogólnej projektu dotychczas w źródłach dostępnych nieogłoszonej.

Charakterystycznym ujęciem przestępstwa przeciw opiece i nadzorowi w redakcji projektu jest umieszczenie w części II omawianego artykułu, normy regulującej kwestię odpowiedzialności cywilnej za szkody przez dzieci wyrządzone. Bez odpowiedzi w obecnej chwili pozostać musi pytanie, czy tworzony równocześnie kodeks cywilny poda szczegółowe normy tych quasi zobowiązań, czy też prawodawca Radziecki ograniczy się tylko do zacytowania sumarycznego stwierdzenia w punkcie 2 omawianego artykułu. W obecnym sformułowaniu projekt przenosi ten przepis w niezmienionym brzmieniu z art. 19 postanowienia z dn. 31 maja 1935 r. („O likwidacji dietskoj bezprizornosti i beznadzornosti").

Dodać można, że art. 18 tegoż postanowienia zezwalał organom milicji (policji) karać rodziców w trybie administracyjnym grzywną do 200 rubli za zuchwalstwo (ozorstwo) i uliczne chuligaństwo dzieci. Wykroczenia te w ogłoszonej części projektu kodeksu nie figurują. Czy i w jakiej formie zostaną one wydzielone bądź też włączone do projektu kodeksu, odpowiedzieć będzie można po ogłoszeniu pełnego tekstu projektu kodeksu [3]). Dla ilustracji zaznaczyć wypada, że całość norm karnych regulujących

---

1) „Zakon 7 aprielа 1935 g. O mierach borby z prestupnostiu sriedi niesowierszennolietnich". Sobr. Zak. Nr. 19/35, st. 153.

2) O likwidacji dietskoj bezprizornosti i beznadzornosti (Sobr. Zak. Nr. 32/35, st. 252).

3) Ze względu na specyficzne warunki, jakie panują wśród prawników w związku z przeprowadzoną czystką wyznawców „szkółki Paszukanisa" nikt w tej materii głosu publicznie nie zabiera, wyczekując oficjalnej w tym przedmiocie enuncjacji, z ogłoszeniem której z tych samych względów twórcy projektu również zwlekają

kwestię opieki źródło swoje ma w art. 41 Kodeksu Praw o małżeństwie, rodzinie i opiece, który stanowi, że rodzice obowiązani są dbać (zabotitsia) o nieletnie dzieci, w szczególności o ich wychowanie i przygotowanie do społeczno-pożytecznej działalności. Przepisy te w systemie Radzieckiego Ustawodawstwa są z sobą organicznie powiązane i traktowane być muszą jako jedna całość.

Następny przepis projektu kodeksu karnego dotyczący przestępstw związanych z opieką nad dziećmi brzmi:

„Osoby podżegające lub namawiające nieletnich do popełniania jakichkolwiek przestęstw, a także zmuszające nieletnich do zajmowania się spekulacją, prostytucją, żebractwem i t. p.—karze się zamknięciem w roboczo-poprawczym obozie na czas nie niżej lat 5" [1]).

Norma ta jest dosłowną recepcją artykułu 73^2 kod. karn. R.S.F.R.R. aktualnie obowiązującego, a wprowadzona tu na skutek ustawy z 7 kwienia 1935 roku o sposobach walki z przestępczością wśród nieletnich.

Przepis ten w dotychczasowym kodeksie karnym R.S.F.R.R. umieszczony był w rozdziale II części szczególnej „O innych przestępstwach przeciwko porządkowi publicznemu" [2]), obejmującym np. takie przestępstwa jak: niepłacenie terminowe podatków (art. 60), ukrycie wysokości spadku lub darowizny (art. 63), opór władzy (art. 73), chuligaństwo (art. 74), znieważenie władzy (art. 76), bezprawne uwolnienie się pozbawionego wolności (art. 82) i t. d.

Przeniesienie tego artykułu z rozdziału przestępstw przeciwko władzy, przeciwko porządkowi publicznemu (przestępstw tych obowiązujący kod. karn. w swej klasyfikacji nie rozróżnia) do rozdziału przestępstw przeciwko osobom dowodzi wyraźnie zmiany podstawy tworzenia systemu części szczególnej projektu i wysunięcia zgodnie z omówionym na wstępie założeniem na pierwszy plan jako przedmiotu przestępstwa, ochrony rodziny i dzieci — ogólnie człowieka. Dotychczasowe lokowanie tej normy w dziale przestępstw przeciwko porządkowi publicznemu wysuwało na plan pierwszy ochronę ładu prawnego, nie zaś ochronę nieletnich. Stanowisko takie było oczywistym błędem, bowiem in genere całe prawo karne chroni nic innego, jak tylko ustanowiony przez władzę państwową ład prawny, mimo różnych przedmiotów przestępstwa w poszczególnych przepisach kodeksu przewidzianych. Z tych względów zmianę dotychczasowego stanowiska uznać należy za celową.

(D. c. n.).

---

1) Powołany wyżej Mieńszagin treści tego artykułu in ekstenso nie podaje. Normę tę cytuję wg. tekstu art. 2 Zakona 7 apriela 1935 g. „O mierach borby z prestupnostiu sredi niesowierszennoletnich". W tekście tym mówi się przy określeniu rodzaju kary o „tiuremnom zakliuczeniu", czemu zgodnie z podziałem projektu odpowiada — moim zdaniem — „isprawitielno-trudowoj łagier".

2) Gława II. Inyje prestuplenja protiw poriadka uprawlenja.

OBWIESZCZENIA.

Pisarz Hipoteczny przy Sądzie Okręgowym w Wilnie obwieszcza, że niżej wyszczególnione nieruchomości zostały wywołane do pierwiastkowej regulacji hipoteki:

Na dzień 15 maja 1938 roku.

1. Nieruchomość w mieście Wilnie przy zbiegu ulic Jagiellońskiej i Portowej pod Nr 11/1, powierzchni 1044 sąż. kw. w/g aktu, zaś 4653.75 mtr. kw. w/g planu, należąca do Klasztoru P.P. Benedyktynek w Wilnie. Nr Hip. 17846.

na dzień 15 czerwca 1938 roku.

2. Działka gruntu Nr 105 we wsi Ludwinowo w gminie trockiej, powiecie wileńsko-trockim, powierzchni 1500 mtr. kw., nabyta przez Adolfa Moroza od Michała Jarmołowicza. Nr. Hip. 17822.
3. Nieruchomość w mieście Wilnie przy ulicy Ponarskiej, dawniej Połtawskiej, pod Nr 15 położona, powierzchni około 597 sąż. kw. zawierająca, otrzymana w drodze spadku po Rozalii Skrowronek przez Paulinę Serafinowiczową i Marię Skowronek. Nr Hip. 17827.
4. Nieruchomość w mieście Wilnie przy ulicy Piaski Nr 7, Gołębiej Nr 5 i Senatorskiej Nr 4, powierzchni 7897.35 metr. kw., przyznana Snarskiej w drodze wykupu od Wojciecha i Władysława Puslowskich, oraz Marii Huten-Czapskiej. Nr Hip. 17832.
5. Kolonia nadziałowa Powarpie I Nr 3 w gminie podbrzeskiej, powiecie wileńsko-trockim położona, powierzchni 11 dziesięcin zawierająca, należąca do Alfonsa i Teresy Bohdanowiczów. Nr Hip. 17833.
6. Nierpuchomość w mieście Wilnie przy ulicy Portowej i zaułku Portowym pod Nr 4/1, powierzchni 1823,87 metr. kw. czyli 400,67 sąż. kw. zawierająca, należąca do Synodu Wileńskiego Ewangelicko-Reformowanego. Nr Hip. 17840.
7. Uroczysko leśne Czarny Bór w gminie rudomińskiej, powiecie wileńsko-trockim położone, powierzchni 25,6544 ha zawierające, należące do Izaaka Zajączkowskiego i Aleksego Łopatto wspólnie. Nr Hip. 17841.
8. Kolonia Józefowo w gminie trockiej, powiecie wileńsko-trockim położona, powierzchni 9 ha 4857 mtr. kw. zawierająca, należąca do Skarbu Państwa. Nr Hip. 17843.
9. Nieruchomość ziemska pod nazwą „Oddział 24 Obrębu Ławaryskiego Nadleśnictwa Nowo-Wilejka" w gminie mickuńskiej, powiecie wileńsko-trockim położona, powierzchni 18 ha 9936 mtr. kw. zawierająca, należąca do Skarbu Państwa. Nr Hip. 17844.
10. Nieruchomość w mieście Wilnie przy ulicy Antokolskiej pod Nr 26, powierzchni 877, 68 mtr. kw. należąca do Czesława Sienkiewicza. Nr Hip. 17845.
11. Nieruchomość w mieście Wilnie przy ulicy Brzeg Antokolski pod Nr 12, powierzchni 1782,78 mtr. kw zawierająca, należąca do Eugenii Przyałgowskiej. Nr Hip. 17847.
12. Nieruchomość w mieście Wilnie przy zaułku Kowalskim pod Nr 6 położona, powierzchni 562 mtr. kw., należąca do Gminy miasta Wilna. Nr Hip. 17850.

13. Nieruchomość w mieście Wilnie przy ulicach Słowackiego, Kijowskiej i Piłsudskiego pod NrNr 25/11, 13 i 15/46 położona, składająca się z trzech placów, powierzchni ogólnej 11750.20 mtr. kw., należąca do Gminy miasta Wilna, Nr Hip. 17851.
14. Osada włościańska nadziałowa we wsi Grygi i Dołowe pod Nr 11 w gminie turgielskiej powiecie wileńsko-trockim położona, powierzchni 18,71 ha zawierająca, należąca do Marianny i Józefa małżonków Krupiczojciów. Nr. Hip. 17852.

W oznaczonym terminie osoby zainteresowane winny zgłosić swoje prawa do tych nieruchomości w Kancelarii Wydziału Hipotecznego Sądu Okręgowego w Wilnie, gmach Sądów, ul. Mickiewicza Nr 36, pod skutkami prekluzji, przewidzianymi w art. 153 ust. hip. z roku 1919.

Wilno, dnia 22 lutego 1938 r.

Pisarz Hipoteczny
przy Sądzie Okręgowym w Wilnie
(—) *L. Sumorok.*

Pisarz Hipoteczny przy Sądzie Okręgowym w Wilnie obwieszcza, że niżej wyszczególnione nieruchomości wywołane zostały do regulacji pierwiastkowej:

Na dzień 28 czerwca 1938 roku.

1. Nieruchomość w Brasławiu przy ul. Piłsudskiego pod Nr 167, dawniej ul. Dźwinskiej, powierzchni 588 sążn. kw. czyli około 2675,40 mtr kw., nabyta przez Chawę Mesengiserową od Sory-Rywy Karasinowej. Nr Hip. 10343/B.
2. Majątek Krzywicze vel Wielkie Krzywicze w gm. rakowskiej, pow. mołodeczańskim, ogólnej powierzchni około 265,5 dziesięcin, przysądzonej Aleksandrowi Świętorzeckiemu w 39/56 częściach, i Wiktorowi Świętorzeckiemu w pozostałych 17/56 częściach wspólnie. Nr Hip. 10397/B.
3. Nieruchomość w m. Postawach przy ul. Bronisława Pierackiego, powierzchni 1350 mtr. kw., nabyta przez Antoniego Kamienieckiego od Natalii Okuliczowej. Nr Hip. 10430/B.

Na dzień 25 czerwca 1938 roku.

4. Nieruchomość w miejscowości Park-Narocz pod Nr 7 przy wsi Hatowicze gm. miadziolskiej pow. postawskim, powierzchni 1 ha 8750 mtr. kw., nabyta przez Stanisławę Mularską od Jana Usowicza, Bartłomieja Siemienowicza, Marka Szabowicza, Józefa Korowackiego i Aleksandra Czerniawskiego. Nr Hip. 10338/B.

W oznaczonym terminie osoby interesowane winny zgłosić swoje prawa do tych nieruchomości w kancelarii Wydziału Hipotecznego Sądu Okręgowego w Wilnie, gmach Sądów, przy ul. Mickiewicza pod Nr 36, pod skutkami prekluzji przewidzianymi w art. 153 ust. hip. z r. 1919.

Wilno, dnia 22 lutego 1938 r.

Pisarz Hipoteczny
przy Sądzie Okręgowym w Wilnie
Hieronim Piotrowski.

Wydział Hipoteczny przy Wydziale Zamiejscowym w Lidzie Sądu Okręgowego w Wilnie obwieszcza, że niżej wyszczególnione nieruchomości wywołane zostały do pierwiastkowego zaprowadzenia hipoteki:

Na dzień 17 czerwca 1938 roku.

1. Nieruchomość w mieście Lidzie przy ulicy Rajskiej pod Nr 2, powierzchni według planu 3179.10 mtr. kw., własność Leona Sagina, jako nabyta z licytacji od poprzedniego właściciela Witolda Hołowni. Nr Hip. 5103.
2. Osada włościańska nadziałowa we wsi Małejkowszczyzna gminy lidzkiej, powiatu lidzkiego, składająca się z 7 oddzielnych działek gruntu (sznurów) ogólnej powierzchni około 4½ dziesięcin po dokonanej częściowej sprzedaży z prawem korzystania z dróg, pastwisk, ulic i nieużytków w odpowiedniej proporcji do tej osady, narówni z innymi gospodarzami wsi Małejkowszczyzna własność Bronisławy z Siahłów zamężnej Pujkiewiczowej jako otrzymana w drodze spadku po śmierci ojca jej Adama Siahło na mocy prawa obyczajowego. Nr Nip. 5107.
3. Nieruchomość w mieście Lidzie przy zbiegu ulic Kapitana Miennickiego (dawniej Poleskiej) i Legionowej pod Nr Nr 18.16/18, powierzchni 2164 mtr. kw., własność Romana Żurowskiego jako otrzymana: w 1/7 części w spadku po zmarłej Karolinie Czaplowej, w 3/28 częściach w drodze kupna od Antoniego Jurewicza, w 9/28 częściach od Tadeusza - Witalisa Jurewicza, Daniela Wojtkiewicza i Jana Wojtkiewicza w drodze kupna, w 11/56 częściach w drodze kupna od Małgorzaty Krupowiczowej, w 11/56 częściach w drodze kupna od Antoniny Roubowej i w pozostałej 1/28 części w drodze kupna od wyżej wymienionego Tadeusza-Witalisa Jurewicza. Nr Hip. 5125.

W oznaczonym terminie osoby interesowane winny zgłosić swoje prawa do tych nieruchomości w Kancelarii Wydziału Hipotecznego w Lidzie przy ulicy imienia Pułku Suwalskiego Nr 74 pod skutkami prekluzji przewidzianymi w art. 153 Ust. Hip. z roku 1919 (Dz. U. R. P. Nr 53 za 1928 rok, poz. 510).

Lida, dnia 25 lutego 1938 roku.

Pisarz Hipoteczny
przy Wydziale Zamiejscowym w Lidzie
Sądu Okręgowego w Wilnie

Wydział Hipoteczny Sądu Okręgowego w Nowogródku ogłasza, że niżej wyszczególnione nieruchomości zostały wywołane do pierwiastkowego zaprowadzenia hipoteki:

Na dzień 15 kwietnia 1938 roku.

1. Nieruchomość miejska w Nieświeżu przy ulicy Wileńskiej pod Nr 34, o powierzchni około 2574 mtr. kw., należąca do Nikodema Marcinkiewicza z wykupu od Leona Radziwiłła w 1937 roku. Księga hipoteczna Nr 8557.
2. Nieruchomość ziemska Żyhałki, gminy howeźniańskiej, powiatu nieświeskiego, o obszarze 11 ha 2866 mtr. kw., pochodząca ze scalonych gruntów wsi Żyhałki, a należąca do Marcina Mamońko z nabycia od Adama Mamońko drogą układu

pojednawczego, zawartego przed Sądem Grodzkim w Nieświeżu 8 lutego 1934 roku. Księga hipoteczna Nr 8558.

Na dzień 10 maja 1938 roku.

3. Nieruchomość w mieście Klecku, powiatu nieświeskiego, przy ulicy Ceperskiej pod Nr 9, w granicach: z jednej strony plac Berki Rozenbluma, z drugiej plac Kozberga, z trzeciej zaułek Pankratowski i z czwartej — plac Rywy Maler, długości 51 mtr. 40 cm., szerokości od strony Rywy Maler 12 mtr., od strony zaś placu Kozberga — 7 mtr. 20 cm., należąca do Owsieja Malera z wykupu od Leona Radziwiłła w 1937 roku. Księga hipoteczna Nr 8591.
4. Nieruchomość w mieście Klecku, powiatu nieświeskiego, przy ulicy Sielańskiej pod Nr 80, wymiarach: od granicy ulicy Sielańskiej 12 mtr., od granicy Zofii Czerepowickiej — 50 mtr. 80 cm., od granicy Wiaczesława Strzałko — 12.70 mtr. i od granicy Julii Sielickiej 52.80 mtr., należąca do Michela Werebiowskiego z nabycia od Julii Sielickiej. Księga hipoteczna Nr 8592.
5. Nieruchomość w mieście Klecku, powiatu nieświeskiego, przy ulicy Rynek pod Nr 38, w granicach: z jednej strony Rynek, z drugiej strony posiadłość Kacewa i Długacza, z trzeciej strony ziemia Radziwiłła i z czwartej strony posiadłość Myskina, długości 83 mtr., szerokości od strony Rynku 8 mtr. 36 cm. i od strony Radziwiłła 10 mtr. 50 cm., należąca do Sławy c. Mowszy Kahan z wykupu od Leona Radziwiłła. Księga hipoteczna 8593.
6. Nieruchomość ziemska we wsi Bicewicze, gminy wsielubskiej, powiatu nowogródzkiego, o powierzchni 9 dzies., należąca do Adolfa Rachowieckiego z nabycia drogą licytacji w dniu 18 lutego 1933 roku po Józefie Michniewiczu. Księga hipoteczna Nr 8656.
7. Nieruchomość w mieście Klecku, powiatu nieświeskiego, przy ulicy Rynek pod Nr 12, o powierzchni 367 mtr. kw., należąca do Frady-Rejzy Lewowej z wykupu od Leona Radziwiłła. Księga hipoteczna Nr 5692.

Na 31 maja 1938 roku.

8. Nieruchomość w mieście Klecku, przy ulicy Ceperskiej pod Nr 11 o wymiamiarach: w jednym końcu przy zaułku Ceperskim szerokości 15½ mtr., w drugim końcu przy granicy placu Icki Gurwicza i Wolfa Pożaryka szerokości 10.6 mtr., z jednego boku przy placu tychże Gurwicza i Pożaryka 49.4 mtr. i z drugiego baku przy przejeździe do traktu siniawskiego 47.6 mtr., należąca na prawach wieczysto-czynszowych do Karola-Stanisława Zachary z nabycia drogą kupna od Chai-Frejdy Swirnowskiej w roku 1934. Księga hipoteczna Nr 5689.
9. Nieruchomość w mieście Klecku, przy Rynku pod Nr 37-a, o powierzchni 1251.6 mtr. kw., należąca do Borysa syna Hirsza Długacza z wykupu od Leona Radziwiłła dnia 22 czerwca 1937 roku. Księga hipoteczna 8697.

Wszyscy interesowani winni się zgłosić ze swymi prawami do Kancelarii Hipotecznej Sądu Okręgowego w Nowogródku w oznaczonych wyżej terminach, gdyż w przeciwnym razie zagrażają im skutki, przewidziane w art. 153 Ust. Hip. dla Ziem Wschodnich z roku 1919 (Dz. U. R. P. z 1928 r. Nr 53 poz. 510).

Pisarz Hipoteczny
przy Sądzie Okręgowym w Nowogródku
(—) *Artur Szmejl.*

Wydział Hipoteczny w Brześciu n/B. Sądu Okręgowego w Pińsku obwieszcza, że niżej wymienione nieruchomości wywołane zostały do pierwiastkowej regulacji hipoteki:

Na dzień 31 maja 1938 roku.

Nr. Hip. 9304 Parcela gruntowa Nr 47 z maj. Jamnik, gm. Malecz, pow. prużańskiego, powierzchni 5,3730 ha, nabyta przez Jana Pejganowicza, syna Ostapa od Konstantego Mojsiuka, syna Stefana.

Nr. Hip. 9305 Parcela gruntowa Nr 14 z maj. Jamnik, gm. Malecz, pow. prużańskiego, powierzchni 8,7181 ha, nabyta przez Mikołaja Wakulczyka od Heleny Kalenkiewiczowej.

Nr. Hip. 9306 Parcela gruntowa Nr 51 z maj. Jamnik, gm. Malecz, pow. prużańskiego, powierzchni 7,4991 ha, nabyta przez Mikołaja Kowalewicza od Heleny Kalenkiewiczowej.

Nr. Hip. 9307 Parcela gruntowa Nr 52 z maj. Jamnik, gm. Malecz, pow. prużańskiego, powierzchni 7,5689 ha, nabyta przez Hierasima Kowalewicza od Heleny Kalenkiewiczowej.

Nr. Hip. 9310 Parcela gruntowa Nr 58 z maj. Jamnik, gm. Malecz, pow. prużańskiego, powierzchni 4,4234 ha, nabyta przez Dymitra Antonowicza od Heleny Kalenkiewiczowej

Nr. Hip. 9309 Parcela gruntowa Nr 57 z maj. Jamnik, gm. Malecz, pow. prużańskiego, powierzchni 4,4224 ha, nabyta przez Demiana Kowalewicza od Heleny Kalenkiewiczowej.

Nr. Hip. 9310 Parcela gruntowa Nr 58 z maj. Jamnik, gm. Malecz, pow. prużańskiego, powierzchni 6,0678 ha, nabyta przez Grzegorza Kowalewicza od Heleny Kalenkiewiczowej.

Nr. Hip. 9353 Nieruchomość w m. Kobryniu przy ul. Legionów pod Nr 86, powierzchni 1,1165 ha, należąca do Skarbu Państwa Rzeczypospolitej Polskiej.

Nr. Hip. 9508 Nieruchomość w Brześciu n. B. przy ul. Szpitalnej pod Nr 29, powierzchni 508 metr. kw., nabyta przez Szaję Mandelbluma z posiadania Chaima Mandelbluma.

Nr. Hip. 9509 Nieruchomość w Brześciu n. B. przy ul. Muchawieckiej pod Nr 6, wierzchni 180 met.r kw., nabyta przez Szymona i Zofię małżonków Samoluków od Szai Mandelbluma.

W oznaczonym terminie osoby interesowane winny zgłosić swoje prawa do nieruchomości w kancelarii Wydziału Hipotecznego w Brześciu nad Bugiem przy ulicy Białostockiej Nr 35, pod skutkami prekluzji, przewidzianej w art. 153 Ustawy Hipotecznej z roku 1919.

Brześć n. B., dnia 21 lutego 1938 roku.

Pisarz Hipoteczny
(—) *L. Dmowski.*

Z RADY ADWOKACKIEJ W WILNIE.

OBWIESZCZENIE.

Rada Adwokacka w Wilnie niniejszym podaje do wiadomości, że zgłosili się do Rady następujący petenci:

O wpis na listę adwokatów:

1) **Andrełowicz Mikołaj** — aplikant adwokacki tegoż Okręgu, zam. w Wilnie, ul. Mickiewicza 41—15, z siedzibą w Wilnie.

2) **Coch Hirsz** — aplikant adwokacki tegoż Okręgu, zam. w Wilnie, ul. Garbarska 7/4, z siedzibą w Wilnie.

3) **Gawendo Natan** — aplikant adwokacki tegoż Okręgu, zam. w Święcianach, Rynek 27, z siedzibą w Wilnie.

4) **Gilelsówna Raisa** — aplikant adwokacki tegoż Okręgu, zam. w Wilnie, ul. Beliny 1, z siedzibą w Wilnie.

5) **Herman Abram** — aplikant adwokacki tegoż Okręgu, zam. w Kobryniu, ul. Szkolna 20, z siedzibą w Kobryniu.

6) **Łuczywkówna Kazimiera** — aplikant adwokacki tegoż Okręgu, zam. w Wilnie, ul. 3-go Maja 3 m. 5, z siedzibą w Wilnie.

7) **Meczyk Abram** — aplikant adwokacki tegoż Okręgu, zam w Brześciu n/Bugiem, ul. Dąbrowskiego 118 m. 6, z siedzibą w Brześciu n/Bugiem.

8) **Deręgowska Szczęsława-Helena** — aplikant adwokacki tegoż Okręgu, zam. w Pińsku, ul. Albrechtowska 73, z siedzibą w Wysokim-Litewskim.

9) **Tejtelbaumowa Zinaida** — aplikant adwokacki tegoż Okręgu, zam. w Wilnie, ul. Jagiellońska 7, z siedzibą w Wilnie.

10) **Wińcza Władysław** — aplikant adwokacki tegoż Okręgu, zam. w Wilnie, ul. Śniadeckich 3 m. 9, z siedzibą w Postawach.

11) **Krzysztoń Franciszek** — Wiceprokurator Sądu Okręgowego w Wilnie, zam. w Wilnie, ul. Krzywa 5 m. 2, z siedzibą w Grodnie.

O wpis na listę aplikantów adwokackich:

1) **Długi Abram** — egzaminowany b. aplikant sądowy, zam. w Wilnie, ul. Zawalna 47 m. 5, pod patronatem adw. Izraela Kapłana, z miejscem zamieszkania w Wilnie.

2) **Smigielski Dymitr** — mag. praw Uniwersytetu Józefa Piłsudskiego w Warszawie, zam. w Pińsku, ul. Piotrowska 4-a, pod patronatem adw. Andrzeja Gutowskiego, z miejscem zam. w Pińsku.

3) **Ważyński Antoni-Piotr** — egzaminowany b. aplikant sądowy, zam. Suwałkach, ul. Wesoła 7 m. 1, pod patronatem adw. Stefana Kaczmarka, z miejscem zamieszkania w Suwałkach.

4) **Wojciechowicz Daria** — mag. praw U. S. B. w Wilnie, zam. w Stołpcach, ul. Szeroka 23, pod patronatem adw. Konstantego Wojciechowicza, z miejscem zamieszkania w Stołpcach.

5) **Filcerowa Helena** — b. sekretarz Sądu Grodzkiego w Nieświeżu i b. egzaminowana aplikantka sąd. przy Sądzie Okr. w Nowogródku, zam. w Nieświeżu ul. Pilsudskiego 23, pod patronatem adw. K. Piotrowskiego, z miejscem zamieszkania w Nowogródku.

O dopuszczenie do egzaminu adwokackiego:

1) **Montwiłł Teodor** — aplikant adwokacki tegoż Okręgu, zam. w Brasławiu, maj. Belmont.

Wydawca — STANISŁAW BAGIŃSKI
Redaktor Odpowiedzialny — MARIA SIENKIEWICZÓWNA.

Drukarnia „ZORZA" Wilno, Wileńska 15.